

vor Lovgivning, der afgjort gaar i Retning af at bevare Gaardmandsklassen som en talrig og uafhængig Middelstand. Thi derom næres det vist næppe Tvivl fra nogen Side, at en fuldstændig Frihed paa disse Omraader i første Linie vilde komme til at gaa ud over de almindelige Bøndergaarde, der, alt efter Forholdene, vilde blive sammenlagte til større Gaarde eller udstykkede i mindre Brug — begge Dele lige forkasteligt, om end det sidste mere uopretteligt end det første. Denne Betragtning's Rigtighed er tidligere hævdet fra forskellige Sider, se flere Udtalelser herom i Underbilag 2, Sp. 2749, 2751, 2755 og 2775, der skrive sig fra Midten af indeværende Aarhundrede, og ikke mindst det Uddrag, der i samme Bilag, Sp. 2813, er gjort af „Danmarks Statistik“ af Falbe Hansen og Scharling, hvoraf fremgaar, at Statsøkonomerne i 1887 i ethvert Tilfælde for Sammenlægningens Vedkommende stode fuldstændig paa samme Standpunkt; men ogsaa for Udstykningsens Vedkommende ligger der i Udtalelsen om, at Landbrugenes Fordeling her i Landet maa i det hele anses for hensigtsmæssig og bedre end i flere andre af Europas Stater, en bestemt Angivelse for os af, at det, man bør stræbe efter, er at bevare og regulere de nuværende Forhold, og at der altsaa i Fremtiden som hidtil maa være Indskrænkninger i Retten saavel til Sammenlægning som til Udstykning.

En særlig Opfordring har den anden Del af den Kommissionen tillagte Opgave — at udrede en Plan for Tilvejebringelsen af Jordlodder for Landarbejdere — indeholdt for os til at overveje, hvorvidt der i Udstykningslovgivningen maatte være Hindringer til Stede for Tilvejebringelsen af sige Lodder, og om der ikke til Opnaaelsen af dette Formaal burde gives en noget større Frihed til Udstykning end hidtil. Det tør imidlertid siges med Sikkerhed, at den Trang, der maatte vise sig at være til et større Antal af Husmandslodder, ikke i nogen væsentlig Grad skyldes Indskrænkninger — i alt Fald ikke de reelle Indskrænkninger — i Udstykningsfriheden. Et positivt Bevis herfor turde ligge i selve Udviklingen af Landbrugenes Størrelsesforhold i vort Aarhundrede, altsaa under den nu gældende Udstykningslovgivning.^{*)} Det er i dette Tidrum tjær de smaa Landbrug, som ere voksede i Tal. I de 100 Aar efter 1788 er Antallet af de Landbrug, som ere saa store, at de kunne underholde en Familie, vokset til omtrent det dobbelte, og samtidig er en stadig voksende Del af den samlede Landarbejderklasse bleven Selvejere af et Hus, som oftest med en lille Jordlod — eller i alt Fald en Havelod — til.

Et andet Spørgsmaal er det, hvorvidt der ved Udtalelser i de formelle Udstykningsregler vil kunne gøres noget til Fremme af Bestræbelserne for Tilvejebringelsen af Husmandslodder, særlig ved at gøre Udlæggelsen af Jord i dette Øjemed mindre kostelig og forbunden med mindre Bøvær end Udstykningsforretninger i Almindelighed. Her frembyder sig da til Overvejelse det i Folketinget i Samlingen 1894—95 ved privat Initiativ indbragte Forslag til Lov om Vettelse ved Udstykning af mindre Jordlodder til Bebyggelse, hvilket Forslag har været tilstillet nærværende Kommission.

Hvad dette Lovforslag angaar, skal til Forstaaelse af Omfanget af de Modifikationer, der ved samme agtes indførte i den gældende Lovgivning, her kun erindres om, at medens Forlg. 25de Juni 1810 § 3 Nr. 1 aabnede Udgang til at lægge en allerede foretagen Takstationsforretning til Grund for Hartkornsberegningen, dersom denne Takstationsforretning ikke var ældre end 6 Aar, eller ogsaa, endskønt den var ældre, Køber og Sælger vare enige i at antage den, indskrænkede Loven af 4de Juli 1850 § 4 Købers og Sælgers Udgang til at erklære sig enige i en ældre Forretnings Tilgrundlæggelse til det Tilfælde, at den ikke var ældre end 10 Aar, og bevarede kun for mindre betydelige og særskilt liggende Jordlodder en Udgang til, naar alle Parter vare enige derom, at lægge Matrikulstakstationen til Grund for Hartkornsfordelingen, hvilket det derhos tillodes i sige Tilfælde at faa udført i Ministeriet. Saaledes som denne Bestemmelse anvendes i Praksis (jfr. Underbilag 1, Sp. 2732 og 2734), kunne nu Arealer, der ikke overstige 1 Td. Land g. M., faas skylbsatte efter Matrikulstakstationen, selv om de ikke ere særskilt beliggende;

^{*)} Stavnbaandsløsningen og Landboreformerne set fra Nationaløkonomiens Standpunkt af B. Falbe-Hansen, 2den Del, Side 146 ff.